

ושי"ט
כות פ"ט
ב.
כות פ"ט
פ"א ה"ב.
ב"ר פ"ו.

א על החמה בתקופתה, הלבנה בגבורתה והכוכבים במסילותם והמזלות כסדרם אומר "ברוך עושה בראשית". על כך שואלים אימת הוי [מתו היא] השעה שהחמה בתקופתה, ואמר אביי: כל עשרים ושמונה שנים, כאשר הדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורחא דתלת נגהי ארבע [כאשר שב המחזור ותקופתו ניסן, שוויון היום והלילה האביבי חל ביוון מזל שבתאי ביום שלישי אור ליום רביעי] שאז שב מצב הדברים להיות כמו בעת שנחלו המזלות.

ב ר' יהודה אמר שיש ברכה מיוחדת על ראית הים הגדול כשוראהו לפרקים, ושאלו עד כמה נקרא "פרקים"? אמר רמי בר אבא בשם ר' יצחק: עד שלושים יום. ועוד אמרו: הרואה פרת אגישרא דבבל [ל"ד גישרה של בבל] אומר "ברוך עושה בראשית". והוסיפו: האידנא דשנייה פרסאי מבי שבור ולעיל [עכשו ששינוהו הפרסים, את המלך נהנה, אפשר לברך רק מבית שבור ולעיל] אבל במורד הנהר שוב אינו זורם כבראשית, ואין לברך עליו "עושה מעשה בראשית". ורב יוסף אמר שיש לברך רק מאיחי דקירא ולמעלה, וכן אמר רמי בר אבא שיש לברך ברכה זו על דגלת [חדקל] על גישרא דשביסתנא, ואגב הוכרת הנהרות מסבירים את שמותיהם, חדקל - אמר רב אשי: שמימו חדים [חריפים] וקלים, ופרת - שמימו פרים ורבים שמרוכים בהם הדגים, ומכיון שהוזכר החזקל מובא כאן מאמר של רבא שאמר: האי דחריפי בני מחוזא - משום דשתו מיא דדגלת, הא דגיתורי - משום דמשמשי ביממא, והאי דניידי עינייהו - משום דדיירי בבית אפל [זה שחריפים בני מחוזא מפני שהם שותים ממי החזקל, זה שהם אדמוניים - מפני שהם משמשים מיטות גינות, וזה שעיניהם נרות תמיד מפני שהם גיטים בבית אפל].

ג על הגשמים מברכים "הטוב והמטיב", ומקשים שהרי אמר ר' אבהו, ויש אומרים שזאמר בברייחא: מאימתי מברכים על הגשמים - משיצא חתן לקראת כלה, כלומר שיש שלוליות מים בחוץ, וטיפות המים הבאות מלמעלה [החתן] מקפיצות כנגדן טיפות מלמטה [הכלה], ואמר רב יהודה שמברכים "מודים אנחנו לך על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו" ולדעת ר' יוחנן מסיימם: "אילו פיננו מלא שירה כים... והלאה מתפילת "נשמת" עד... "ברוך אתה ה' עינייהו --- עיניהם נדים ונעים, משיצא חתן לקראת כלה שהניס קנולין על הארץ, וכשהטפה נופלת עליהן טפה תחתונה נולדת לקראתה.

בכתי"י:
- גרסת
- גרסת
- צ"ל:

התקופה במשך זמן זונה שוב והגשר וים יבש, שביסתנא Subistana ילה, לפי היה שם עובר את הלילה

קרב של ת שמואל) הוא שלש משת יום זה נמשכת (ה) חש" שבע וחצי שתשים ש. בדיק עות הרי אה שבע ר חברתה השבוע, (מחזור) מה באותה ר חמשה תר לפי בוע, ורן ושמונה ופה באותו ותה שעה, לקים את הבריאה מקבלים זורים הגי תקופת כל תחילת נול מיוחד ול שבעה יום רביעי רת הכארי זא"י.

תה (או מפרטים נה נמצאת פי החשוב הנחשב זולות, וכן בעמדה זו יש לברך, נ מחזורם.

בתקופתה - ונקוס שהיא חוזרת סס לתחלת היקפה, היא שעת תליית הנוצרות, ונולד התחילה להקיף ולשנוש. אימת הוי --- אחונה בתקופתה קלי, כל עשרים ושמונה שנים --- של תקופת ניסן, שנסוף עשרים ושמונה, כשחזר ונחזור גדול של חונה להיות תקופה נופלת בשעת תליית הנוצרות, כשנחמי היא שעה תחלת ליל רביעי.

באורחא דתלת נגהי ארבע --- שהעריג שנוש של שלישי נשנת ויתחיל ליל רביעי, נגהי = ליל, כדאמר "פסחים" בשעתא קנייתא דליכא דוכחא דקרו ליליא נגהי, שבתאי --- סס שעה ראשונה של ליל רביעי, שנלותה שעה נחלו ונחורות, ושנע שעות הן וחורות תחילה שלישי הנכ"ל, תנולא נהקף סדרן של עולם סיווני שעות תחלת הלילות: כנ"ש חלי"ס; ונולאי שנת כוכב, תחלת ליל שני --- דק, תחלת ליל שלישי --- נוגה, תחלת ליל רביעי --- שנחמי, תחלת ליל חנוני --- חונה, תחלת ליל שני --- לנגה, תחלת ליל שנת - ונחלי"ס.

א תנו רבנן: יהרואה חמה בתקופתה לבנה בגבורתה וכוכבים במסילותם ומזלות כסדרן, אומר "ברוך עושה בראשית". ואימת הוי? - אמר אביי: כל עשרים ושמונה שנין, והדר מחזור ונפלה תקופת ניסן בשבתאי באורחא דתלת נגהי ארבע.

ב "רבי יהודה אמר: הרואה הים וכו'". "לפרקים" עד כמה? אמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: עד שלשים יום. ואמר רמי בר אבא אמר רב יצחק: הרואה פרת אגישרא דבבל אומר "ברוך עושה בראשית". והאידנא דשנייה פרסאי --- מבי שבור ולעיל, רב יוסף אמר: מאיחי דקירא ולעיל. ואמר רמי בר אבא: הרואה דגלת אגישרא דשביסתנא אומר "ברוך עושה בראשית". מאי 'חדקל'ז? - אמר רב אשי: שמימו חדין וקלין. גמאי 'פרת' - שמימו פרין ורבין. ואמר רבא: האי דחריפי בני מחוזא - משום דשתו מיא דדגלת, האי דגיתורי - משום דמשמשי ביממא, והאי דניידי עינייהו - משום דדיירו בבית אפל.

ג "על הגשמים כו'". ועל הגשמים "הטוב והמטיב" מברך? ויהאמר רבי אבהו, ואמרי לה במתניתא חנא: מאימתי מברכין על הגשמים - משיצא חתן לקראת כלה. מאי מברכין? האמר רב יהודה: "מודים אנחנו לך על כל טפה וטיפה שהורדת לנו", ורבי יוחנן מסיים בה הכי: "אילו פיננו מלא שירה כים וכו' אין אנו מספיקין להודות לך ה' אלהינו... עד 'תשתחוה', ברוך אתה ה' רוב ההודאות". "רוב

הפרת, חדין --- חריפין וניח וקלין לשקול נוחזנים, ועונים לשתות שלין ונכדיין את הנוף, הכי גרסינן: והאי דגיתורי משום דמשמשי ביממא לפיכך נניחן אדונין כאלונוניתי היום, ר"ש נלעו. דניידי משיצא חתן לקראת כלה שהניס קנולין על הארץ, וכשהטפה נופלת עליהן טפה תחתונה נולדת לקראתה.

תוספות

הטוב והמטיב, אבל אשינוי לחם ואשינוי בשר --- אין מברכין הטוב והמטיב, דדוקא איין דאית ביה תרתי, דסעיר ומשמח --- מברכין הטוב והמטיב, אבל בשר ולחם לא, ופירש רבנו שמואל בן מאיר ב"ערבי פסחים": דדוקא כשהאחרון משובח מברכין הטוב והמטיב, אבל בכיוצא בו --- לא, אך בירושלמי ד"כיצד מברכין", אמר רבי אבא בר רב הונא: צריך לברך על יין חדש וישן, שינוי יין אינו צריך לברך, שינוי מקום צריך לברך, היסת הדעת כשינוי מקום, משמע דוקא כשהאחרון ישן --- דעדיף טפי, ורבינו תם פירש: דאפילו אין האחרון חשיב, רק שלא ישחנה לגרעוהא יותר מדאי ומסיים בה רבי על כל חבית וחבית שהיה פותח היה מברך "הטוב והמטיב", ומשמע דלא קפיד אם האחרון משובח אם לאו, אף על גב דישן איכרז בסוף, מכל מקום נימא דרבי פליג עליה, ולפירוש רבנו שמואל בן מאיר יצמידנה להך דרבי במסופק אם האחרון טוב, ומספק היה מברך על כל אחד שמה משובח הוא, אך רבינו תם מפרש דעובדא דרבי בא לחלק כדפירש, ויש מפרשים דההוא דחדש וישן מייירי בברכת "בורא פרי הגפן" דומיא דשינוי מקום דבחר הכי, אבל לא מצינו כן בגמרא שלנו.

חמה בתקופתה: הרואה חמה בתקופתה והוא כל עשרים ושמונה שנים כשתקופת ניסן היא אור ליום רביעי הוא כמול שבתאי, ומברכים עם הנץ החמה, (מהרי"ף). (ש"ש, רכ"א, ב) נהרות ששינוי מהלכם: אין מברכים "עושה בראשית" על הנהרות מן המקום ששינוי בני אדם את אסיקם, (ש"ש, רכ"א, ב)

חמה בתקופתה: הרואה חמה בתקופתה והוא כל עשרים ושמונה שנים כשתקופת ניסן היא אור ליום רביעי הוא כמול שבתאי, ומברכים עם הנץ החמה, (מהרי"ף). (ש"ש, רכ"א, ב) נהרות ששינוי מהלכם: אין מברכים "עושה בראשית" על הנהרות מן המקום ששינוי בני אדם את אסיקם, (ש"ש, רכ"א, ב)

שמע משמע — שנצטרך לאונר ירדו נשנוים בליה, אונר "הטוב והמטיב".
אחא פורתא. — ונודים לחננו לך. אחא טובא — "הטוב והמטיב". אית
ליה ארעא — הטוב והמטיב, שהטיב לו. בנה בית חדש — שכולו של, אונר
"שהחיינו". שלו ושל אחרים — "הטוב והמטיב". הכי גרסינן: והתנו

רוב ההודאות" ובכל אופן יש כאן ברכה אחרת על הגשמים. ומתריצים: לא קשיא:
הא דשמע משמע. הא — דחזא מחזי [כאן ששמע, שירד גשם, מברך "הטוב
והמטיב". וכאן שראה אותו מברך "רוב ההודאות"]. על כך מקשים אם כן היינו
בשורות טובות שבשורת הגשם בכלל בשורות טובות שאנו יודעים שאומר "הטוב

והמטיב", ואין מקום להוכיח במיוחד את
הגשם! אלא יש לתרץ בדרך אחרת:
אידי ואידי דחזי מחזי. ולא קשיא,
הא — דאתא פורתא, והא — דאתא
טובא [וזה זה כשראה, את הגשם, וכאן
— כשירד מעט, וכאן — כשירד הרבה]
מברך "אל ההודאות". ואי בעית אימא:
הא והא דאתא טובא. ולא קשיא:
הא — דאית ליה ארעא, והא —
דלית ליה ארעא [ואם תרצה אמור:
זה דיה כשירד הרבה, ואינו קשה; כאן
— כשיש לו אדמה מבוד "הטוב והמטיב"
וכאן — כשאין לו אדמה] ואין זו עכורו
במישרין בשורה טובה, ומקשים: וכאשר
אית ליה ארעא [יש לו קרקע] צריך
לברך "הטוב והמטיב"? והרי שינוי
בכרייתא: הבונה בית חדש או קונה
כלים חדשים מברך "שהחיינו". ואם
היה זה שלו ושל אחרים — מברך
"הטוב והמטיב". ומדוע יבדל על
הגשמים היורדים לאדמתו "הטוב
והמטיב"? אלא יש לתרץ: הא — דאית
ליה שותפות, הא — דלית ליה
שותפות [כאן — כשיש לו שותפות
בקרקע מבוד "הטוב והמטיב", וכאן —
שאין לו שותפות]. ומדוע זה שינוי
בכרייתא: קצרו של דבר: על שלו
הוא אומר "ברוך שהחיינו" על שלו
ועל של חברו אם ארע להם דבר טוב
מברך "הטוב והמטיב".

ך על הכלל הזה מקשים: וכל
היכא דלית לאחרינא בהדיה לא
מברך "הטוב והמטיב"? [וכל לוקם
שאין לאחריים אתו אינו מברך "הטוב
והמטיב"] והרי שינוי: שאם אמרו לו
ילדה אשתו זכר אומר "ברוך הטוב
והמטיב"! ועונים התם נמי דאיכא
אשתו בהדיה דניחא לה בזכר. תא שמע: מת אביו
והוא יורשו, בתחלה אומר "ברוך דיין האמת" ולבסוף
הוא אומר "ברוך הטוב והמטיב"! — התם נמי, דאיכא
אחי דקא ירתי בהדיה. תא שמע: ושינוי יין אינו
צריך לברך, שינוי מקום צריך לברך. ואמר רבי יוסף
בר אבא אמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרו "שינוי יין
אינו צריך לברך", אבל אומר "ברוך הטוב והמטיב"!
— התם נמי, דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה.

ה "בנה בית חדש וקנה כלים חדשים וכו'".
יאמר רב הונא: לא שנו אלא שאין לו כיוצא בהן, אבל
יש לו כיוצא בהן — אינו צריך לברך. ורבי יוחנן אמר:
אפילו יש לו כיוצא בהן צריך לברך.

אורח החלכה
מתי מברכים "שהחיינו": על שכופה טובה הנוגעת רק לו — מברך שהחיינו, ואם היו לו
שותפים בטובה — מברך "הטוב והמטיב".
מי שנולד לו בן: כי שנולד לו בן מברכים הוא ואשתו "הטוב והמטיב" (שם רכג, א)
מת אביו וירשו: מברך שתי ברכות על המות "דיין האמת" ועל הירושה, אם היה יורש
יחיד — "שהחיינו" ואם היו יורשים אחרים "הטוב והמטיב".
שנוי מקום — מברך: שינה מקומו באמצע הארוחה — צריך לברך ברכה אחרונה על מה
שאכל במקומו, ולחזור ולברך ברכה ראשונה (ש"ע, ע"י רמב"ם). ויש אומרים שאם נשאר
מקצת סעודים במקום או שהוא דבר הצריך ברכה אחרונה — אינו צריך לחזור ולברך
(רמ"א ע"י תוס'). והאשכנזים נהגו כדעה זו. (שו"ע, ע"י רמ"ב). (שם, קעח, א"ב)
שנוי יין: על סוג יין חדש שהביאו בשעת סעודה כברכים "הטוב והמטיב" אם היו אחרים
מסובים שם, אך אין צורך בברכה ראשונה. (שם, קעח, א, ד)
בית וכלים חדשים: על בית חדש או כלים חדשים מברך "שהחיינו". (שם, רכג, ג)

רוב ההודאות / על דברי רב ספא הילכך נימרינהו לתרויהו"ו נאמרו כמה וכמה פירושים
היו שפירשו שהכוונה לצרף ברכת ר' אבהו ור' יוחנן ועוד (עיין במאירי) ולפי הגרסה
שבדיניו דברי רב ספא הם בצרוף נוסחאות הסיום. ונראה כי "רוב ההודאות" אין משמעותו
רוב ולא כל, אלא רוב הגו שם עצם מומשט (על משקל עון) המשבח את ה' בהיות כרובה
בהודאות. אולם מאחר שיחנן להבין רוב — ולא כל, ואף "אל ההודאות" אצ"ל להבין שיש
אחר המרובה יותר בהודאות, מצרפים את שתי הנוסחאות להדגשת הכובן בכל משמעותיותו.
(רמב"ן במלחכות, רא"ה, חר"י, ועיין במסעי"ט).
שנוי יין מברך / פירשו כי מברך ברכת "הטוב והמטיב" על שנוי יין דוקא (ולא על שנוי
סת) משום שהיה גמר ששייתת בידי אדם, והיין גמרו בידי שמים (גאונים). ויש מפרשים
מפני שהיין כיוצא ופת אינה משמחת (רא"ש).

ההודאות' ולא כל ההודאות? — אמר רבא: אימא
'האל ההודאות'. אמר רב פפא: הלכך נימרינהו
לתרויהו "רוב ההודאות והאל ההודאות" ואלא
קשיא! — לא קשיא, הא — דשמע משמע, הא — דחזא
מחזי. דשמע משמע — היינו בשורות טובות, ותנן: על
בשורות טובות אומר "ברוך הטוב והמטיב"! — אלא:
אידי ואידי דחזי מחזי, ולא קשיא, הא — דאתא פורתא,
הא — דאתא טובא. ואיבעית אימא: הא והא דאתא
טובא, ולא קשיא, הא — דאית ליה ארעא, הא — דלית
ליה ארעא. — אית ליה ארעא 'הטוב והמטיב' מברך?
והא תנן: בנה בית חדש וקנה כלים חדשים אומר
"ברוך שהחיינו והניענו לזמן הזה", שלו ושל אחרים —
אומר "הטוב והמטיב"! — לא קשיא, הא — דאית ליה
שותפות, הא — דלית ליה שותפות, והתניא: קצרו של
דבר על שלו הוא אומר "ברוך שהחיינו וקיימנו", על
שלו ועל של חברו — אומר "ברוך הטוב והמטיב".
ך וכל היכא דלית לאחרינא בהדיה לא מברך
"הטוב והמטיב"? — והתניא, אמרו לו: ילדה אשתו
זכר, אומר "ברוך הטוב והמטיב"! — התם נמי, דאיכא
אשתו בהדיה, דניחא לה בזכר. תא שמע: מת אביו
והוא יורשו, בתחלה אומר "ברוך דיין האמת" ולבסוף
הוא אומר "ברוך הטוב והמטיב"! — התם נמי, דאיכא
אחי דקא ירתי בהדיה. תא שמע: ושינוי יין אינו
צריך לברך, שינוי מקום צריך לברך. ואמר רבי יוסף
בר אבא אמר רבי יוחנן: אף על פי שאמרו "שינוי יין
אינו צריך לברך", אבל אומר "ברוך הטוב והמטיב"!
— התם נמי, דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה.

תוספות

התם דאיכא בני חבורה דשתו בהדיה
— והוא הדין אם אשתו ובניו
עמו, אבל יחיד לא, ואפילו שהחיינו
אין מברך יחיד על שינוי יין, ולא
אשכחן יחיד שמברך שהחיינו רק
אחדתא, וכן כל פרי חדש כשאכלו
מברך "שהחיינו" כדאמרינן בסוף "בכל
מצרכין".
ורבי יוחנן אמר אפילו קנה כיוצא
בהם — והלכתא כרבי יוחנן
אליבא דלישנא בתרא אפילו קנה הזור
קנה שהיו לו כלים חדשים כיוצא באלו
— צריך לברך. דקיימא לן כרבי יוחנן
לגבי דרב מכל שכן דלגבי רב הונא
הלכתא כותיה. ואומר רבינו יצחק:
דוקא בבגדים חשובים דומיא דבית
חדש נקט כלים חדשים, אבל שאינם
חשובים כל כך כמו מנעלים ואנפוליות
וחלוק וכיוצא בהן — אין צריך לברך.
בירושלמי, אמר רבי חייה בר אבא:
לא סוף דברים חדשים, אלא אפילו שחקים כאילו חדשים הן. רבי יעקב
בשם רבי חייה בר אבא אמר: קנה — אומר "שהחיינו"; ניתן לו —
אומר "הטוב והמטיב"; לבש בגדים — אומר "מלביש ערומים". וצריך
עיון בגמרא שלנו דלא אשכחן הטוב והמטיב אלא בדאיכא אחרינא בהדיא.

רבי יוחנן אמר אפילו קנה כיוצא
בהם — והלכתא כרבי יוחנן
אליבא דלישנא בתרא אפילו קנה הזור
קנה שהיו לו כלים חדשים כיוצא באלו
— צריך לברך. דקיימא לן כרבי יוחנן
לגבי דרב מכל שכן דלגבי רב הונא
הלכתא כותיה. ואומר רבינו יצחק:
דוקא בבגדים חשובים דומיא דבית
חדש נקט כלים חדשים, אבל שאינם
חשובים כל כך כמו מנעלים ואנפוליות
וחלוק וכיוצא בהן — אין צריך לברך.
בירושלמי, אמר רבי חייה בר אבא:
לא סוף דברים חדשים, אלא אפילו שחקים כאילו חדשים הן. רבי יעקב
בשם רבי חייה בר אבא אמר: קנה — אומר "שהחיינו"; ניתן לו —
אומר "הטוב והמטיב"; לבש בגדים — אומר "מלביש ערומים". וצריך
עיון בגמרא שלנו דלא אשכחן הטוב והמטיב אלא בדאיכא אחרינא בהדיא.

רוב ההודאות / על דברי רב ספא הילכך נימרינהו לתרויהו"ו נאמרו כמה וכמה פירושים
היו שפירשו שהכוונה לצרף ברכת ר' אבהו ור' יוחנן ועוד (עיין במאירי) ולפי הגרסה
שבדיניו דברי רב ספא הם בצרוף נוסחאות הסיום. ונראה כי "רוב ההודאות" אין משמעותו
רוב ולא כל, אלא רוב הגו שם עצם מומשט (על משקל עון) המשבח את ה' בהיות כרובה
בהודאות. אולם מאחר שיחנן להבין רוב — ולא כל, ואף "אל ההודאות" אצ"ל להבין שיש
אחר המרובה יותר בהודאות, מצרפים את שתי הנוסחאות להדגשת הכובן בכל משמעותיותו.
(רמב"ן במלחכות, רא"ה, חר"י, ועיין במסעי"ט).
שנוי יין מברך / פירשו כי מברך ברכת "הטוב והמטיב" על שנוי יין דוקא (ולא על שנוי
סת) משום שהיה גמר ששייתת בידי אדם, והיין גמרו בידי שמים (גאונים). ויש מפרשים
מפני שהיין כיוצא ופת אינה משמחת (רא"ש).